

Documente vechi

pentru istoria nationala Transilvania.

Chrisovu de proprietate de mosia romanésca
1374.

Conventus monasterii Beate Marie Virginis de Clus. Monostra, omnibus Christi fidelibus salutem, Ad universorum notiam harum serie volumus pervenire quod Petrus dictus Chewgh filius Johannis de Veneche *) Coram nobis personaliter Constitutus, vive vocis oraculo Confessus fuerit eo modo, quod terram suam trium aratorum mesure Regalis in territorio de Calidisaquis **) partium istarum Transylvanarum habitam, et in contiguitate pisanae desolati conventus olim S. S. Trinitatis de dictis Calidis aquis existentem pro media marcha argenti puri, ponderis Budensis tradiderit fratri suo couterino Ladislao de Doboka in filios filiorum perpetuo possidendam, tenendam et habendam. Harum nostrarum vigore, et testimonio litterarum mediante. Datum feria quinta proxima ante festum exaltationis S. Crucis anno Domini 1374.

Ex manuscriptis Josephi Benkó.

Privilegiu pentru satulu Felécu 1377.

Nos Ludovicus Dei gratia Rex Hungariae, Poloniae et Dalmatiae etc. Damus pro memoria, quod nos profectum Civitatis nostrae Colosvar ***) ut

*) Venitze Distr. Fogar.

**) Vecinulu satu Héviz, Hogizu, odinio'ra romanésce Apele calde.

***) In Nr. tr. vediuramu ca pe la a. 1366 Clusiu se numia si in chrisovele gubernementale inca totu curatu romanésce Clusiu; inceta cu incetulu se facu Colos, apoi Kolos si Kolosvár. Totu

tenemur ampliare volentes et accessus ad eandem tam mercatorum quam aliorum hominum et etiam recessus tutior sit et habeatur, eidem civitati villam Valachorum Felek *) in sylva civitatis praedictae sitam, ubi viginti Valachi pro Custodia positi, et locati existunt una cum quinquagesima ovium nobis ex parte huius modi Valachorum provenire debente, duximus applicandam et concedendam, qua propter vobis magnifico viro Vajvodae Transylvaniensi, nec non Exactoribus huius modi quinquagesimae nunc, et in futurum constitutis, mandatum damus firmiter et districte, quatenus cum huius modi olachis nihil facere debeatis, neque quinquagesimam, aut alias solutiones ab iisdem recipere praesumatis, et permittatis ipsos, prout et viam tutam conservant, pacificos permanere et quietos; Datum Budae in Crastino festi b. Michaelis Archangeli an. domini millesimo tercentesimo septuagesimo septimo.

Has literas an. 1377 transumit et confirmavit Uladislau II. Rex an. 1499 easque edidit Engel „Geschichte des ungr. Reichs“ in 4. p. 50—51.

Urme de episcopia romano-catolica in Severinu (Romania mica) 1382.

Nos Frater Gregorius Dei et Apostolicae sedis gratia Episcopus Severiny **), nec non partium transalpinarum, significamus quibus expedit tenore presentium Universis, quod cum nos anno Domini MCCCLXXXII in die quatuor temporum quo cantatum Officium: Intret ex permissione divinae pie-

asia s'a intemplatu cu mai multe alte cetati si sate; numele loru celu vechiu s'a prefacutu in adinsu.

*) Quoad Felek vide uberius Ederum in notis ad Felmer p. 269.

**) Zewrinensis seu Szöröniensis pe unguresce.

tatis in Claustro Beatae Virginis in Longo Campo invocata spiritus sancti gratia Sacros clericorum ordines celebrassemus, Joannem Clericum filium Valentini de Corospatak *), tunc in ordine Acoliatum existentem, inventum idoneum per discretum virum Dominum Gardianum in Longo Campo **) literatorie nobis praesentatum, ad ordinem subdiaconatus digne duximus promovendum. In cuius rei testimonium praesentes literas concessimus, sigilli nostri munimine roboratas. Datum, die loco et anno praenotatis.

iii. Originale possidet Daniel Cornides edidit in „Tud. Gyűjt.“ 1835 IV. p. 116.

Annuntia Sigismundi Regis Jobbagionibus Regiis data, ne videlicet quispiam nobilium eosdem commigrantes intercipere praesumat, verum ubi oportunior sustentandi locus ipsis patebit in ditione Regia vectitandi liberam habeant potestatis facultatem.

Originale in Archivo Capit. Alb. Transnae citata miscell 3. fasc. 3. Nr. 50. Katona non edidit.

XII. Calend. Aprilis. Sigismundi Privilegium, quo Forum Dominale in Possionibus nobilitaribus ordinatur ac maleficorum pedum vestigia Saxonibus sequi conceditur.

Originale in Tab. nat. Saxonicae. Habetur ibidem etiam Transumptum huius Privilegii de anno 1651. — B. Hoc Privil. confirmatur anno 1406.

DONATIONALES SIGISMUNDI REGIS

super

Possessione Gyogy in Cttu Hunyad pro Gurzone filio Iwan de Maramoros ***) 1397.

Capitulum Ecclesiae Transylvanae omnibus etc., quod nobilis vir Georgius filius Jacobi de Deeg in persona Gurzonis filii Iwan de Dyog, ad nostram personaliter accedendo praesentiam exhibuit nobis

*) Kőröspatak forte ex familia Kálnoki de Kőröspatak.

**) Campu lungu in Tiara romanésca, unde pana astăzi se afla mnaștire romano-catolică.

***) Acesta donațiune de moșia făcută lui Gurzonu fiului lui Ioan din Maramuruș pentru bravura militară e una din cele mai interesante în clasa documentelor de natura acestora.

quasdam Literas patentes Serenissimi Ppis Dni Sigismundi Dei Gratia Illustris Regis Hungariae sub minori sigillo ejusdem confectas, tenoris infra scripti, petens nos debite cum instantia, ut ipsas de verbo ad verbum transcribi et in formam nostri Privilegii redigi facere, ac eidem Gurzoni concedere dignaremur, ad Cautelam quarum tenor talis est.

Sigismundus Dei Gratia Rex Hungariae, Dalmatiae, Croatiae etc. Marchio Branden. memoriae etc. quod nos consideratis fidelibus et fidelium servitiorum meritis, et laude dignis obsequiis strenui militis Gurzonis filii Iwan de Maramarusio, fidelis nostri dilecti, per ipsum nostrae Majestati, locis et temporibus oportunitis exhibitis, et impensis volentes sibi pro huius modi fidelibus obsequiis regali — — — — — cum favore ut deinceps solito — — — — — in nostris servitiis exped. — — — — — regali remunerationis pergustata, quandam Possessionem nostram Dyog *) vocatam, in Cttu Hunyad, in partibus Transylvaniensibus existentem habitam memorato Gurzoni, et per eum Universis haeredibus, et posteritatibus ejusdem, simul cum universis Utilitatibus, et singulis pertinentiis ipsius Possessionis. juribus, jurisdictionibus, ac utilitatibus etc., quibus per nostram Majestatem hactenus possessa fuit et servata mera auctoritate, et potestatis plenitudine, ex certa scientia nostra, novae nostrae Donationis titulo dedimus, donavimus, et contulimus simo damus, donamus et effective ac perenaliter conferimus per ipsum Gurzonem, suosque haeredes et superstites Universos perpetuo et irrevocabiliter possidendam, tenendam et habendam, pleno jure praesentium patrocínio mediante, sine duntaxat perpetuitate juris alieni. Praesentes tandem nobis allatas, in formam nostri Privilegii redigi fecimus. Datum in Temesvar feria V. proxima ante festum B. Demetrii M. a. D. 1397.

Nos enim petitionibus eiusdem Georgii de Deeg justis et legitimis annuentes, tenorem pdictarum Ltrm Regalium, omni integritate potentem de verbo ad verbum transcribi et praesentibus inseri fecimus, et pendentis sigilli nostri munimine roborari. Datum in 8-vis festi omium sanctorum a. D. 1397. praenotato. Honorabilibus et discretis viris Dnis Joanne Praeposito, Joann. Cantore Canonico nostro existente.

Originale huius transumpti, ut et Statutoriae Relatoriae Capituli Ecclesiae Albensis Transnae, super peracta in subtrato anno 1397. pura statutiōne expeditae extant in a. F.

*) Hodie Gyogy.

B O G D A N B B D.

Новелъ историкъ.

(Бртамре.)

Дъпъ че дн соленелъ azdiendie аъ днтънат дресъриле domneshi, рецелел аъ trimesc пропъперел ла Ceimă*) кареле аъ тратат'о ка о казъ дипломатикъ а Републикей, кьнд деспре алтъ парте длесърчинадїи се днгрїжїаъ а кьпъта vine-voindа famiiei рецештї. Еї' і презентасърь даръриле domneshi ши азъме: Ыи портъ комплект de domnъ, компъс din о кътешъ лънгъ de тьтасъ къ инъ дьсътъ, фекратъ ла гълер ши ла тьнечї къ солзї de азрѣ, авънд алтїцелел кьсате къ флорї ши diamantъри; о фьстъ алвастръ фъръ тьнечї маї скьртъ, къ флорї de азр днтестрїтъ, зп врьъ къ колане, din каре зпъла къ рьвїн алтъла къ старандѣ, зп таварѣ порфирїѣ фъръ тьнечї къ вькете de азрѣ, доъ врьцаре de азрѣ къ medalїone античе гьсїте дн Молдова днтре monumente Romane, еар пентрѣ капѣ зп копчїкъ къ тьестрїе десът din фелїзрїте стое de азрѣ ши къ перле дн формъ de diadem, prin каре авел а се преведел пъръла капълаї къ гьде днкъзпнат, зп валѣ превезїѣ къ царцатърї de азрѣ, ши зп герданѣ презъос, дн каре стрьлзъча стема Молдовеї, зп сакъ de пеле de козрѣ, плїнѣ къ фїре de азрѣ, кълесе din Бїстрїдъ ши din рїза Богата, амвръ нєгръ mircositorъ din тьндїї Карпадї, ковѣръ de царъ че рївалїсаъ дн vїosia колѣрелор къ ачелел а Персеїеї, доъ пьрекї тьртърелел дн кьсече de азрѣ, ши доъ гайце, din каре зна vie; еар алта de арцїнт къ смайт фаврїкатъ, дпсъ къ аша тьестрїе, днкът deосевїреа днтре амве, пътаї атънче се дндъледел кьнд зна dїнтре еле рьсзна кьвънтъла: Bogdan! Се маї презентаръ ши фазрї de mїере de Васлїѣ, амъзате дн зп штїзвєїѣ, дьрат din лемнѣ de теїѣ ши ne dinaфаръ дпподовїт къ о фанѣ de ikone мїнъпате, de тьна зпнї сьхастрѣ скълпїте, ши каре дн алегорїе дн-фьдошаъ днделетнїчїрїле алвїнеї indъстрїосе ши пачнїче, de гїмпнѣ днарматъ пътаї дн контра челї че о атакъ.

Ачесте обїекте кьштїгаръ пьлчереа кьрдеї ши аъ адїнгїт кьрїосїтатеа пьвалѣъ асвїра дьвїторълаї зпор асемене обїекте, ши асвїра дьрел тьпѣосе, дн каре Елїсавета ера зематъ а domni,

*) Cronari, de rebus Polonorum, liber tricesimus pag. 454.

кьчї акъм, дьпъ зп секъла, de кьнд се прекьртарѣ реладїїле de familie днтре dominitorїї еї ши Редїї de Polonia, Молдова нъ се кьпоштеа аколо декът prin черте полїтїче днделънгате ши кьрїте ресвелел, еар дн ачелел че кьрїеа орїчїеа ши datїнелел еї, пьлтеа о потїдїе копѣзъ. Се штїа атъта къ дара, че Полонїї о пьтмеаъ сїнонїмъ къ дндълесъла de Italia*) се днтїндеа кепар de ла марцїїле Полонїеї пьн' ла гьра Дьпърел ши ла Мареа Неагръ, къ локвїторїї ворвеаъ о лїмвѣ латїнъ, къ ачесте семне ши зп спїрїт ресвелїк тьртърїсаъ а лор зрїкъ Romanъ; de каре аъ дат провѣ кьнд дн зп сїнгър анѣ къ ськчес с'аъ лъпгат deodatъ къ треї марї имперїї. Ачесте факте, дн копворвїрї famїїаре, Трїфаїл лел експънеа prin дескрьерї амънзїте деспре organizarea пьтерел днармате а Молдовеї, знде, дьпне datїна стрьтѣмѣскъ, лъкрьторъла de пьтмънт, кьнд череа Патрїа, префьчел сапа дн спатъ, еар пьсторъла штїеа а амъра тьртмелел нъ пьтаї de лънї, че ши дара de dъshmanїї еї. Prin парадїї ademinїtorъ, Трїфаїл днфьдоша стрьлзъчїреа ши дпавъдїреа повлесел, аеръла чел мїлїан ши портъла чел пїтореекї алъ сьтенїлор, че се пьреаъ ка фїгьре днвїере але стрьтѣшїлор антїчї, скълпїдї ne пемърїторъеа колонъ Траїанъ. Ел лъзда клїма чел вьндѣ, знде проспераъ фьзктелел сьдїче, via, mїrdалъла ши стокїнъла, знде евлавїа ши моралъла евангелїа формаъ темелїа сочїетъдеї, дьпне кьм тьртърїсаъ пемътърате амеземїнте дн фаворъла оменїреї пьтїмїнде.

Ачесте дескрьерї къ регорїнъ дншїрате ши варїате prin тьлте пьлкъте епїсѣде, аспїндеаъ дн секретѣ, дн іпїта Елїсаветел, амвїдїоса дорїндъ de а domni престе о асемене царъ, каре днкъ дн легьтъръ къ Polonia ар фї пьтът фї зп ськтѣ пьтернїк ал крештїанътъдеї днконтра днкьлкрел варварїлор; дпсъ челел че о релїнеа de ла реалїсареа дорїндеї, ера педївоїреа маїчел салел, din казса deосевїреї релїїеї лѣї Bogdan, ши а еї пропрїе дїспьлчере а се днї къ зп кьрват, кареле се зїчел къ авел о фїзъръ нефаворавїлъ. Bogdan ера дн адевр зп вьрдат мїлїан ла стьд, къ фадъ марцїалъ, дпсъ ка Анївал ел пьрдъсе окїла стьнгѣ дн о вьтълїе, prin о сьчелатъ че зп аркаш

*) Полонїї дн а лор лїмвѣ пьтмекї Italia Влашчїснл, еар Молдова Волошчїснл, ne-Italiensi Влаохї, ne-Moldoveni Влаохї, карїї дорнескї о лїмвѣ romanъ. Grichovius Annalis V. pag. 1555.

Тътар циптисе аспра лѣ Стефан пре лънгъ ка-
реле Bordan комватае. (Ва зрма.)

ЕЛЕНЪЦА ДН ЧЕТАТЕ.

Дъ'мї, Domne, че п'амѣ висатѣ,
Съ ме мїрѣ де че'мї аї датѣ!
прое. ром.

Се кзпоште 'ндатѣ,
Чеї крескзтѣ ла сатѣ,
Мзїере сеаѣ фатѣ,
Фечїорѣ аѣ вѣрватѣ.
О карїкатзрѣ,
Де каре те мїрї,
Нз скїмвѣ'н патзрѣ
Але еї пѣшїрї.
Дела тїкѣ ла таре
Еа терѣ трептатѣ,
Нефѣкжндѣ крздаре
Кз нїме дїн статѣ.
Астфелїз Елензцѣ,
Тз'мї адеверештї,
Кз-аї фостѣ кам простзцѣ
Прекзт ш'астззї ештї!
Де трзпѣ скзртѣ-гроеѣ,
Кз пзрѣ вѣрзкатѣ,
Спарї гзрта фзрзмосѣ,
Кънд дитрѣ прїн сатѣ.
Хаїна нз те прїнде,
Къчї о іеї пе досѣ,
Фаца мї те вїнде,
Кз-аї сполї'о гроеѣ.
Де ештї ла прїмвларе,
Те 'нпедечї мерееѣ,
Къскъндѣ гзра таре,
Ла тотѣ пашзлѣ теѣ!
Аї дзсе дрептате,
Невезжндѣ ла сатѣ,
Към везї дн четате,
Лзкрзрї де мїратѣ!
Де шзрїї дн салоне,
Пе ла адзпзрї,
Нашаї ла іконе
Афлї десфѣтзрї.

Къндѣ аї ої кз мїнте,
Съ нз сканї де локз
Дїн гзрзцї кзвїнте,
Кз'сѣ вѣтї де жокѣ!

А ворвї кз кале
Шї ла тїмпзлѣ сеѣ,
Фзрѣ де грешале,
Е лзкрз кам грееѣ.
Те 'нчерка'шї одатѣ,
Съ 'нведї а жзка; —
Елено, ка фатѣ
Девеаї а 'нвѣца!
Жокзлѣ есте арте,
Каре чере апї,
Ка шї алтѣ карте,
Шї нз'лѣ іеї кз ванї!
Те веззїз ла месе,
Къзтъндѣ кам реѣ,
Кз нз'сѣ шѣнкзрї дресе
Дзпѣ гзстзлѣ теѣ!
Че се фачї, Леапѣ,
Сортеа п'а воїтѣ,
Съ ретшї цереапѣ,
Към теаї поменїтѣ!
Те стржнѣ дн корсетѣ,
Де сфелї кам грееѣ,
Те депрїндѣ кокетѣ,
Шї мзлѣ ддї стѣ реѣ!
Те дзкѣ дн театрѣ,
Че нз маї веззшї?
Ддї сзвзѣ дої, треї, патрѣ,
Шї че прїгеншї?
Театрзлѣ е' еколѣ
Де омѣ кзлїват,
Еар' дїе'дї е' волѣ,
Къчї п'аї дзвѣдатѣ!
Аша е' Леапѣ,
Шїз драмѣ де порокѣ,
Пе вер че цереапѣ
Домнеште де локѣ!
Ма, ваї де домнї,
Къндѣ п'о штїї пзрта,
Маї вїне 'н простїз
Де кътѣ домз-аша!

Брзїчанѣ.